

Наша влада є прямим віддзеркаленням постгеноцидного суспільства. Свідченням справедливості такого висновку є те, що, по-перше, ми ту владу на всіх її щаблях самі обираємо і, по-друге, що нас, українців, у нашій країні значна більшість. Навіть на Донбасі та у всіх інших південно-східних регіонах України, окрім Криму, українці становлять більшість населення. А значить, витоки наших вельми специфічних виборчих симпатій нам треба шукати передусім у собі.

І якщо ми їх знайдемо, ми принаймні шукатимемо шляхи, як нам її позбутися в майбутньому, та не будемо такими вже невиліковними оптимістами стосовно цьогорічних парламентських виборів, якими є деякі наші політики.

Але тут відразу виникає питання: чому з такою ж проблемою не стикаються сьогодні поляки, чехи, литовці та всі інші нації посткомуністичних країн Європи? Адже, здавалося б, у них мали бути ті самі суспільно-політичні проблеми, що і в нас. Але вся справа в тому, що в ментальність жодної з посткомуністичних європейських націй бацила тоталітаризму не в'їлася так глибоко, як у ментальність українців, унаслідок того, що вони пережили такий специфічний різновид геноциду, як Голодомор, який докорінно змінив світогляд нашої нації.

Для тих, хто сумнівається в цьому, раджу проїхатися по кількох селах так званої Великої України і запитати в їхніх найстарших мешканців: де знаходиться та яма, куди навесні 1933-го вкидали їхніх померлих від голоду односельців? У більшості випадків вам покажуть поросле травою або добряче втопане місце без будь-яких ознак людського поховання.

А це означає, що кілька поколінь селян ходили там по кістках своїх сусідів і навіть близьких родичів (батьків, дітей, братів, сестер, дружин, чоловіків, коханих), не відчуваючи при цьому ніяких докорів сумління. Навряд чи такі люди можуть уважатися адекватними у плані елементарної людяності та моральності. І дарма при такій анестезії совісті можна сподіватись на збереження національних почуттів у цих живих жертв Голодомору. Але саме вони складали переважну більшість населення довоєнної України, а виховані в такій байдужості нащадки тих неадекватних людей складають (унаслідок індустріалізації) більшість населення вже України сучасної.

Постгеноцидні метаморфози української нації дуже влучно схарактеризував американський учений з українським серцем Джеймс Мейс: «В умовах масового винищення українського народу такі споконвічні риси його етики, як привітність, доброзичливість, ввічливість, чуйність залишилися в минулому. Натомість запанували байдужість та жорстокість».

Жоден із балтійських та центральноєвропейських народів таких згубних ментальних трансформацій не зазнав. Саме звідси й походить та разюча відмінність у результатах розбудови власних демократій між ними та нами.

Янукович зобов'язаний своїм президентством саме Голодомору

Будь-який народ відбиває власні ментальні цінності у своїх прислів'ях. Тут показовим може бути скорочений постгеноцидними українцями варіант такого відомого ще з козацьких часів вислову, як «Моя хата з краю – перший ворога стрічаю». Погодьтеся, що без своєї другої частини це прислів'я перетворюється за змістом на свою повну протилежність. Але сама ця куца та гідка за змістом його редакція є настільки панівною в сучасній Україні, що про її початковий варіант ми дізналися лише нещодавно від фахівців із філології та історії.

А от фразеологізм, дуже популярний, за спостереженнями вітчизняних соціологів, саме на місцевих виборах і переважно в сільській місцевості: «Оберемо найбагатшого – менше красти буде». Це вельми сумнівне пояснення для тих самих українців до 1933 року. Ось яке ставлення до багатіїв зафіксоване в традиційному українському фольклорі: «Багач чуже загрибає, бо своєму ліку не знає» або: «Багач – як собака: на своєму лежить, а хвіст перекинув на чуже». Тобто бачимо настільки протилежне ставлення до одного й того самого соціального прошарку населення, що мимоволі складається враження, що то ставлення двох зовсім різних народів.

Невипадково деякі радянські та пострадянські політики та ідеологи дуже ефективно користуються цими постгеноцидними ментальними вадами українського народу саме в тих південно-східних регіонах України, де Голодомор був найбільш жорстоким і де ті ментальні трансформації його жертв були найбільш глибокими.

Так, абсолютна більшість українців Донбасу люблять свій регіон, завдяки чітко скерованій спрямованості місцевих ЗМІ, значно більше, ніж Україну в цілому. Відповідно й довіра до своїх регіональних політиків у них значно вища, ніж до будь-яких політиків з інших регіонів. Ось саме звідки походить вже сакраментальне донбасівське: «Він хоч і злодій, але це наш злодій!»

А ось як ставилися до злодіїв ті ж українці Донбасу до 1933 року: «Лучше в латанім, ніж в хапанім» або ж: «Пожартував злодій, що в четвер умер, а в п'ятницю встав та й коня вкрав!» Так що коли Віктор Федорович на весь світ заявляє, що ніякого такого особливого українського Голодомору-геноциду не було (а разом з тим заперечує й існування в Україні постгеноцидного суспільства), він це робить не лише на догоду Росії, але й, свідомо чи підсвідомо, – для власного спокою та політичного благополуччя.

Відбиття постгеноцидних трансформацій у фольклорі

Дехто з читачів, напевне, зауважить, що всі ці метаморфози української ментальності пов'язані не з Голодомором, а з нашим дикунським капіталізмом, який, на відміну від

радянської доби, не спонукає до дотримання та сповідання будь-яких моральних чеснот.

Мушу розчарувати і їх. Ось деякі з «перлин» тогочасного українського фольклору, зібрані мною власноруч під час фольклорно-діалектологічної експедиції по селах південно-східної Слобожанщини на Луганщині:

*Бригадира я любила, на роботу не ходила.
Ніч гуляла, день пила та й стахановка була.*

Вражає не тільки сам зміст, але й форма цієї народної пісеньки. Це типова частівка – фольклорна форма, яка з'явилася на Слобожанщині під впливом російської народної творчості. Відомо, що до 1933 року в українському фольклорі частівок взагалі не було. Очевидно, їх занесли сюди російські селяни, яких більшовицький уряд СРСР у масовому порядку переселяв у спорожнілі після Голодомору українські села.

А ось ще один вельми промовистий приклад народної колгоспної пісеньки:

*Убирала бурячок, а де красний – у мішок.
Принесла його додому, наварила самогону,
Самогонки наварила, все правління пригласила.
Бригадир і голова, ще з району було два.
Вони пили, випивали, мою ланку вихваляли.*

Важко повірити в те, що, можливо, хтось із пращурів тієї небезталанної жінки-авторки склав колись такий шедевр української народної пісні, як «Ой чий то кінь стоїть», «Чорнії брови, карії очі», «За туманом нічого не видно» або «Чом ти не прийшов». Важко повірити і в те, що все це фольклор одного й того ж самого народу...

А висновок із цього порівняння напрошується вельми сумний: Голодомор призвів не тільки до морального занепаду української нації – він убив її розум і душу. І світ має знати про це!

Ірина Магрицька – кандидат філологічних наук, доцент Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, журналіст, громадський діяч

[Радіо Свобода](#)

Коментарі на ФБ:

Alvina Aleksandra Reschetnjak Leva: My v Ameryzi zavzhdy spomynayemo Holodomor. Na zahl, navid tut, nekhotshut dopuskaty shob svit pro tse znav, bo todi HOLOKOST ne bude na pershim misti. Rokamy nasha diasphora borytsia pro tse, shob v shkolakh tut pro tse navtshaly...

Markiyan Gudz: Але у такої сильної нації, яка вижила і перемогла геноциди ХХ століття, і

яка в даний час, фактично, проходить пекло новітнього геноциду, саме проходить, а не згоряє, мусить бути щасливий кінець - новий етап розвою, всьому свій час.

Iryna Mahrytska: Не кінець, а початок!